

Soạn bài Luyện viết đoạn văn tự sự Văn 10 tập 1 trang 98, 99

Đoạn văn trong văn bản tự sự

Cách viết đoạn văn trong văn bản tự sự

Soạn Câu 1 trang 98 SGK Ngữ Văn 10 tập 1

a. - Các đoạn văn có thể hiện đúng dự kiến của tác giả.

- Giống nhau: đoạn mở đầu và kết thúc đều miêu tả cảnh rừng xà nu.

- Khác nhau:

+ Hai đoạn mở đầu miêu tả cảnh rừng xà nu cụ thể sinh động để dẫn dắt, lôi cuốn người đọc.

+ Đoạn cuối truyện miêu tả cảnh rừng xà nu mờ dần, bất tận gợi sự bất diệt của rừng cây và sức sống mãnh liệt của con người.

b. Bài học rút ra: trước khi viết hoặc kể chuyện cần suy nghĩ, dự kiến phần mở đầu và kết thúc của bài văn.

=> Bài văn sẽ mạch lạc, thống nhất, chặt chẽ, rõ ràng và lôi cuốn người đọc hơn.

Soạn Câu 2 trang 98 sách giáo khoa Ngữ Văn lớp 10 tập 1

a. - Có thể xem đây là đoạn văn tự sự, vì:

+ Đoạn văn đã kể lại một sự việc quan trọng, đó là chuyện chị Dậu về làng lãnh đạo cuộc nổi dậy khi cuộc Cách mạng tháng Tám năm 1945 nổ ra.

+ Sự việc phù hợp với chủ đề và cốt truyện mà bạn học sinh đã nêu ra và lập dàn ý.

b.

- Ưu điểm: thành công trong việc “kể” lại câu chuyện.

- Nhược điểm:

+ Sắp xếp những đoạn tả cảnh, tả tâm trạng còn chưa nhuần, chưa hay.

+ Văn phong còn lung túng, gượng gạo.

- Có thể sửa lại hai chỗ “lúng túng” trong đoạn văn như sau:

+ “...Đặt chân tới con đê...nếp nhà lụp xụp của gia đình chị đung lúc ở phía trời đông ông mặt trời bắt đầu thấp sáng bình minh bằng những ánh hồng rực rỡ, chị Dậu bỗng chợt nhìn thấy một đoàn người...”

+ “Người đàn bà nhà quê khốn khổ từng chạy trốn trong cái đêm đen ấy vui mừng đến vui nước mắt. Nhưng cố nén xúc động...”.

Soạn SGK Ngữ Văn lớp 10 tập 1 Câu 3 trang 99

Bài học rút ra:

- Khi viết đoạn mở bài và đoạn kết thúc, cần dựa vào đề tài và cốt truyện để xác định nội dung

- Sau đoạn mở đầu, vẫn phải dựa vào cốt truyện, chủ đề, tư tưởng của bài văn để viết các đoạn thân bài.

- Có câu nêu ý khái quát: câu chủ đề. Các câu khác diễn đạt những ý cụ thể.

- Nội dung mỗi đoạn văn tuy khác nhau nhưng đều thể hiện một chủ đề và ý nghĩa văn bản.

- Khi viết đoạn văn tự sự cần huy động năng lực quan sát, tưởng tượng, liên tưởng những kiến thức về cuộc sống và thành thạo các thao tác trong việc viết đoạn văn.

Luyện tập viết đoạn văn tự sự

Soạn Câu 1 trang 99 SGK Ngữ Văn 10 tập 1

a.

- Đoạn trích kể về sự việc Phương Định – một nữ thanh niên xung phong đã gỡ bom mìn.

- Đoạn văn này nằm ở phần thân bài của văn bản tự sự Những ngôi sao xa xôi (Lê Minh Khuê) kể về sự việc Phương Định đang phá bom.

b.

- Lỗi sai khác về ngôi thứ nhất và ngôi thứ ba.

- Người kể là nhân vật Phương Định xưng tôi nhưng trong đoạn này, đại từ “tôi” bị thay thế bằng “cô gái”, “cô”, “Phương Định”.

c. Bài học rút ra: Trong văn bản tự sự người viết cần nhất quán về ngôi kể như vậy văn bản mới chặt chẽ, logic, hấp dẫn và thuyết phục người đọc.

Soạn Câu 2 sách giáo khoa Ngữ Văn 10 tập 1 trang 99

Gợi ý: đoạn văn cần chú ý diễn tả các cử chỉ và tâm trạng của cô gái như sau:

- Cử chỉ: cất bước theo chồng, vừa đi vừa ngoảnh lại, vừa đi vừa ngoái trông, khi tới rừng ớt ngắt lá ớt ngồi chờ, khi tới rừng cà ngắt là cà ngồi đợi,...

- Tâm trạng: lòng càng đau càng nhớ, chờ, đợi, đau buồn, vô vọng, lưu luyến...

Soạn SGK Ngữ Văn 10 Luyện viết đoạn văn tự sự

KIẾN THỨC CƠ BẢN

a. Về khái niệm đoạn văn

Đoạn văn là một phần của văn bản, được tính từ chỗ viết hoa lùi đầu dòng đến chỗ viết hoa lùi đầu dòng đến chỗ chấm xuống dòng (chấm qua hàng). Đoạn văn có tính trọn vẹn về nội dung và hoàn chỉnh về hình thức.

Trong văn bản tự sự, mỗi đoạn văn thường có câu chủ đề (câu chốt). Các câu còn lại có nhiệm vụ thuyết minh, miêu tả, giải thích... làm cho ý chính được nổi lên.

b. Các loại đoạn văn, nội dung và nhiệm vụ của đoạn văn trong văn bản tự sự

Văn bản tự sự do nhiều loại đoạn văn cấu tạo nên: đoạn mở đầu, các đoạn thân bài và đoạn kết thúc.

Nội dung của đoạn văn: Nội dung của đoạn văn vô cùng phong phú. Có đoạn văn vừa giới thiệu nhân vật, vừa kể sự việc (đoạn đầu truyện Tấm Cám), có đoạn văn miêu tả tâm trạng nhân vật (đoạn miêu tả cảm xúc của ông Hai khi nghe tên làng mình theo giặc), có đoạn văn vừa kể việc vừa thể hiện tâm tư, tình cảm của nhân vật hay của người kể chuyện (đoạn Lão Hạc gặp ông giáo khi vừa bán Cật Vàng xong), có đoạn lại thiên về tả cảnh, tả người, đoạn đối thoại, độc thoại,...

Nhiệm vụ của đoạn văn: Ngoài nhiệm vụ chung là đều hướng vào làm rõ nội dung, tư tưởng, chủ đề của văn bản, mỗi đoạn văn lại có một nhiệm vụ cụ thể riêng:

- Đoạn mở đầu: có nhiệm vụ gợi dẫn, giới thiệu vấn đề.
- Các đoạn thân bài: có nhiệm vụ giải thích, chứng minh, nêu cảm nghĩ, bình luận, đánh giá,... về vấn đề.
- Đoạn kết thúc: chốt lại vấn đề hoặc có nhiệm vụ liên tưởng mở rộng, nâng cao ý nghĩa của vấn đề.

RÈN KĨ NĂNG

Nhận xét về phần mở đầu và phần kết thúc truyện Rừng xà nu của Nguyễn Trung Thành:

a) Các đoạn văn đã thể hiện đúng và rõ ràng những dự kiến của tác giả trước khi viết truyện. Nội dung và giọng điệu của các đoạn văn mở đầu và kết thúc:

Giống nhau là: Cả đoạn mở đầu và kết thúc đều miêu tả cảnh rừng xà nu. Nó tạo thành một kết cấu vòng tròn - mở. Kết cấu này vừa đảm bảo sự chặt chẽ về bố cục, vừa tập trung làm nổi bật chủ đề của tác phẩm. Không những thế, kết cấu kiểu vòng tròn - mở còn gợi cho người đọc những suy nghĩ để liên tưởng "mở rộng vấn đề".

Khác nhau: Hai đoạn mở đầu miêu tả cảnh rừng xà nu cụ thể sinh động bằng những chi tiết nghệ thuật giữa sức tạo hình nhằm để tạo không khí cho câu chuyện và để dẫn dắt, lôi cuốn người đọc. Trong khi đó đoạn cuối truyện chủ yếu miêu tả cảnh rừng xà nu mờ dần và bất tận nhằm tạo cho người đọc cảm giác về sự bất diệt của rừng cây và sức sống mãnh liệt của con người.

b) Qua việc tìm hiểu các giai đoạn sáng tác tác phẩm Rừng xà nu của nhà văn Nguyễn Ngọc, chúng ta có thể rút ra kinh nghiệm: trước khi viết hoặc kể chuyện cần suy nghĩ, dự kiến trước phần mở đầu và kết thúc của bài văn. Có như vậy bài văn sẽ có một mạch thống nhất, chặt chẽ, rõ ràng và lôi cuốn người đọc, người nghe hơn.

Nhận xét về đoạn văn kể về câu chuyện hậu thân của chị Dậu:

Vậy là chị được cử về Đông Xá, về cái làng quê bé nhỏ, nghèo khổ của chị. Vừa đặt chân tới con đê cao, con đê chắn ngang mấy nếp nhà lụp xụp, chị Dậu chợt nhìn thấy ở chân trời phía đông một vùng hồng ửng lên [...]. Một đoàn người áo quần rách rưới, nhưng nét mặt ai cũng hồ hởi, từ trong làng đi ra. Người cầm gậy, kẻ cầm dao, cầm kiếm, vác cờ đỏ ào tới vây lấy chị. Người nông dân khốn khổ từng chạy trốn trong cái đêm đen ấy bỗng ứa nước mắt [...]. Có nén xúc động, chị Dậu dang rộng đôi cánh tay như muốn ôm lấy mọi người, rồi nghẹn ngào nói:

Cách mạng thành công rồi! Cả dân tộc đã đứng dậy! Bà con ơi, chúng ta hãy lên huyện bắt bọn quan lại, phá kho thóc chia cho dân nghèo.

a) Đoạn văn này thuộc phần thân bài (phần phát triển) trong "truyện ngắn" mà bạn học sinh định viết. Đoạn văn này đã kể lại một sự việc quan trọng, đó là chuyện "Chị Dậu về làng lãnh đạo cuộc nổi dậy khi cuộc Cách mạng tháng Tám năm 1945 nổ ra".

Sự việc ấy phù hợp với chủ đề và cốt truyện mà bạn học sinh đã nêu ra và lập dàn ý. Có thể xem đây là đoạn văn trong văn bản tự sự.

b) Có thể nói, đoạn văn trên mới chỉ thành công trong việc "kể" lại câu chuyện. Nhược điểm của đoạn văn là việc sắp xếp những đoạn tả cảnh, tả tâm trạng còn chưa nhuần, chưa hay. Văn phong còn lúng túng, gượng gạo.

Có thể sửa chữa lại hai chỗ "lúng túng" trong đoạn văn của bạn học sinh như sau:

- "... Đặt chân tới con đê cao, con đê chắn ngang nếp nhà lụp xụp của gia đình chị đúng lúc ở phía trời đông ông mặt trời bắt đầu thấp sáng bình minh bằng những ánh hồng rực rỡ, chị Dậu bỗng chợt nhìn thấy một đoàn người..."
- "Người đàn bà nhà quê khốn khổ từng chạy trốn trong cái đêm đen ấy vui mừng đến rơi nước mắt. Nhưng cố nén xúc động..."

Từ kinh nghiệm học được ở nhà văn Nguyễn Ngọc và đoạn viết về hậu thân của chị Dậu, có thể rút ra một vài ghi nhớ về cách viết đoạn văn trong bài văn tự sự:

- Khi viết đoạn mở bài và đoạn kết thúc, cần dựa vào đề tài và cốt truyện để xác định nội dung. Hai đoạn văn này cần phải được đảm bảo sao cho ý tứ phải thống nhất và hô ứng với nhau.
- Sau đoạn mở đầu, vẫn phải dựa vào cốt truyện, dựa vào chủ đề, tư tưởng của bài văn để viết các đoạn thân bài: đoạn miêu tả, đoạn giới thiệu nhân vật, đoạn kể việc, đoạn đối thoại,...
- Khi viết đoạn văn trong bài văn tự sự cần huy động năng lực quan sát, tưởng tượng, liên tưởng, những kiến thức về cuộc sống,... đồng thời cũng phải thành thạo các thao tác trong việc viết đoạn văn.

Tìm hiểu đoạn văn "Tôi dùng xẻng nhỏ đào đất... [...] ... mọi biến động chung là chiếc kim đồng hồ."

a) Đoạn văn này kể lại sự việc cô Phương Định - một nữ thanh niên xung phong đang phá bom để mở đường ra mặt trận. Đây là đoạn văn nằm ở phần thân bài

(phần phát triển) của văn bản tự sự Những ngôi sao xa xôi (truyện ngắn của Lê Minh Khuê).

b) Đoạn văn được chép lại có một số sai sót về ngôi kể.

Trong truyện ngắn, người kể chuyện (nhân vật Phương Định xưng tôi, kể chuyện về bản thân mình và tổ thanh niên xung phong). Một số câu trong đoạn này, đại từ "tôi" đã bị thay bằng "cô gái" (câu 5); "Cô" (câu 6, 16), danh từ riêng "Phương Định" (câu 14, 20). Cần sửa lại để văn bản được thống nhất về ngôi kể (ngôi thứ nhất - xưng tôi).

c) Từ những phát hiện và chỉnh sửa trên có thể rút ra bài học:

Trong văn bản tự sự, người viết cần nhất quán về ngôi kể. Nếu không có sự thay đổi về người kể thì ngôi kể ấy sẽ phải thống nhất từ đoạn đầu đến các đoạn tiếp theo. Có như vậy, văn bản tự sự mới chặt chẽ, logic, hấp dẫn và thuyết phục người đọc.

Để viết được đoạn văn thuật lại cử chỉ và tâm trạng của cô gái bị ép duyên trong đoạn trích truyện thơ Tiễn dặn người yêu, cần chú ý diễn tả các cử chỉ và tâm trạng sau:

- Cử chỉ: cất bước theo chồng, vừa đi vừa ngoảnh lại, vừa đi vừa ngoái trông, khi tới rừng ớt ngắt lá ớt ngòi chờ, khi tới rừng cà ngắt lá cà ngòi đợi,...
- Tâm trạng: lòng càng đau càng nhớ, chờ, đợi,...

Lưu ý: Khi viết, cần biết kết hợp giữa diễn tả cử chỉ và tâm trạng, tả cử chỉ cũng là để lột tả tâm trạng luyến lưu, buồn đau của người con gái phải lìa xa người yêu về nhà chồng.